

**YHTEISÖLLISYYS
PÄIHDETYÖN
VOIMAVARANA**

1. PÄIHDETYÖN MUODOT

- Ennalta ehkäisevä ja ehkäisevä päihdetyö
- Primaaripreventio
 - "toimet niille, joita epidemia ei vielä ole tavoittanut"
 - tavoitteena suojella yksilöitä, jotka eivät vielä ole alkaneet käyttää päihteitä ja vähentää uusien käyttäjien ilmaantumista
 - keinoja ovat päihteettömien elintapojen edistäminen sekä saatavuuden vähentämiskeinot

■ Sekundaaripreventio

- "pyritään vähentämään taudin esiintyvyyttä taudille altistuneiden tai tartunnan jo saaneiden, mutta vielä sairastumattomien parissa"
- keinoja piilevien tapausten jäljittäminen ja varhainen puuttuminen sopivilla menetelmillä

■ Tertiaaripreventio

- "vähennetään jo puhjenneen sairauden aiheuttamien komplikaatioiden ilmaantuvuutta ehkäisemällä taudin aiheuttamia vammoja ja uudelleen sairastumista sekä esiintyvyyttä hoitamalla ja kuntouttamalla sairastuneita"
- keinoja a) korjaava työ eli päihdehuolto sekä hoidettujen ongelmakäyttäjien vertais- ja muu tuki, jolla ehkäistään retkahtamista b) haittojen vähentämistoimet, joilla esim. torjutaan piikkihuumeiden välityksellä leviäviä infektioita

2. YKSILÖN KEHITYKSEN SOSIOLOGINEN JA PSYKOLOGINEN TARKASTELUTAPA

- yksilöpsykologiassa yksilöä tarkastellaan sosiaalisesta kontekstista erillisenä
- yksilöt yhdessä tuottavat inhimillisen maailman sosiokulttuurisine ja psykologisine muodostumineen
- yksilön minuus muotoutuu vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa
- ihmiseksi ei voi kehittyä eristyksissä, eristäytynyt ihminen ei voi tuottaa inhimillistä ympäristöä
- inhimillisuus ja sosiaalisuus kietoutuvat yhteen: "homo sapiens on aina myös homo socius"
- yksilön toimintaa ja käyttäytymistä ohjaavat normit, säännöt, yhteiset periaatteet ja käytännöt
- primaari- ja sekundaarisosialisaatio

3. PÄIHTEIDENKÄYTÖN ALOITTAMINEN, RIIPPUVUUDEN KEHITTYMINEN, PÄIHTEISTÄ IRROTTAUTUMINEN

- yksilö ei synny häiriintyneenä
- päihderiippuvuus ei ole geeneihin kirjoitettu
- yksilön sosialisatioprosessin osatekijöillä yhteys syrjäytymiseen tai selviytymiseen
- sosiaalisilla suhteilla merkitystä käytön aloittamisessa ja riippuvuuden kehittämisessä
- sosiaalisella todellisuudella ja verkostolla merkitystä päihteiden merkityksen muuttumisessa, hoitoon hakeutumisessa ja päihteistä irrottautumisessa

4. YHTEISÖKASVATUS PÄIHDETYÖSSÄ

- yhteisöpedagogisessa mallissa yhdistyy yhteisön ja ryhmän sekä yksilön käyttäytymisen sosiologinen ja psykologinen tarkastelutapa
- sosialisatio ja resosiaalisatio, uudelleen kasvatus
- yhteisvastuu toisten kuntoutuksesta
- vertaisryhmäkontrolli takaa normien mukaisen käyttäytymisen
- yksilöllisten tarpeiden huomioiminen, turvallisuuden tunne
- kasvattajayhteisön ja vertaisryhmän vuorovaikutukselliseen yhteistoimintaan

5. YHTEISÖKASVATUKSELLISEN PÄIHDETYÖN/KUNTOUTUKSEN ONNISTUMISEN PERUSKYSYMYKSIÄ:

Mitä päihderiippuvaisen elämässä täytyy tapahtua, jotta hän pääsisi lopullisesti eroon päihteistä ja rikoksista?

VASTAUS:

Täytyy tapahtua pysyvä käyttäytymisen muutos

PERUSTELUT:

- päihteidenkäyttöön ja päihdekulttuuriin liittyy yleisesti hyväksytyjen arvojen ja normien vastainen käyttäytyminen
- kuntoutuminen edellyttää muutosta arvoissa, asenteissa ja erityisesti ajattelussa ja tunteiden hallinnassa, koska ne ovat edellytyksiä pysyväälle käyttäytymisen muutokselle
- ajattelun, arvojen ja asenteiden muutokset keskeisiä normien ja todellisuuskäsitysten sekä persoonallisuuden kehityksessä ja muutoksessa

- yksilölle rakentuu uusi käsitys itsestä ja ympäröivästä maailmasta, käyttäytyminen muuttuu
- yksilön subjektiviteetti muuttuu ja uusi identiteetti eli sosiaalinen minuus muotoutuu
- yhteisökasvatus on aina opitun persoonallisuuden muutosprosessi
- yksilön toimintaa ja käyttäytymistä ohjaavat normit, säännöt, yhteiset periaatteet ja käytännöt

6. MUUTOKSEN SISÄISTYMINEN

- Miten vahvan resosialisaation yhteisö tarjoaa?
- Sosiaalistumisprosessit ja selviytyminen
- Mitkä tekijät tukevat raittiina pysymistä?
- Normaaliuden määrittely

- Korvautuuko päihderiippuvuus jollain toisella riippuvuudella?
 - itsehoitoryhmien alakulttuurit
- Mitä tukirakenteita tarvitaan uuden opitun minän/sosiaalisen minuuden sisäistymiseen?
- Yhteiskunnan stigmatisointi

7. YKSILÖ ON VALMIS - ONKO YHTEISKUNTA VALMIS?

- Miten persooniltaan ja taustoiltaan erilaiset yksilöt kohdataan?
- päihteiden aiheuttamat vauriot, oppimisvaikeudet, käyttäytymishäiriöt, mielenterveysongelmat
- sosiaaliset ja taloudelliset vaikeudet
- elämänpolkujen katkoksellisuus, elämänhallinnan puute
- epäonnistuneet valinnat
- motivaatio-ongelmat, negatiivinen minäkuva
- perhe tai muu lähiyhteisö
- tukitoimien katkeaminen

- **voimassaolevan lainsäädännön puutteet**
- **ammattilaisten sitoutuminen psykodynaamiseen suhtautumistapaan**
- **yhteisöllisyyden puute ja yksilökeskeisyyden vahvistuminen**
- **työmarkkinoiden rakenteelliset muutokset ja kohonneet koulutusvaatimukset**

8. TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA

- joustavat yhteistyökäytännöt
- verkostojen vahvistaminen ja palvelujärjestelmien toiminnan kehittäminen yksilöllisiä tarpeita vastaavaksi
- ennaltaehkäisyyn ja yhteisvastuun strategiaan panostaminen sekä resurssien oikea suuntaaminen
- joustavuuden ja erilaisten ratkaisuvaihtoehtojen lisääminen
- yhteisöllisyyden kehittäminen
- yksilöllisen tuen mahdollistaminen

”Me olemme täällä siksi, että yksin emme jaksaneet sellaisina kuin olimme.

Haluamme voittaa pelkomme ja kohdata menneisyytemme.

Haluamme rakentaa itsemme eheiksi ja tunteviksi ihmisiksi.

Opimme tuntemaan itsemme, eikä meidän enää tarvitse paeta.

Vaikka pelkäämme sitä, minkä täytyy tapahtua, silti uskallamme paljastaa itsemme ja riisua valheelliset naamionne.

Se tekee kipeää, mutta se myös helpottaa.

Yhdessä me pystymme siihen.

Tarvitsemme toisiamme nähdäksemme todellisen itsemme.

Käsitlemme menneisyyttä kasvaaksemme kohti tulevaisuutta.

Todellisuus avautuu edessämme ja mahdollisuudet ovat käsissämme emmekä yritä elää liian vahvoina, sillä elämän kuuluukin koskettaa.

Kun myönnämme tunteemme, mieleemme avautuu ja ymmärrämme, että meillä on vapaus valita.

Tänään me valitsemme vapauden.”